

Sygn. akt IIIU 360/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 marca 2013 r.

Sąd Okręgowy	w O.	Wydział III
Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych		

w składzie:

Przewodniczący: SSR del. do SO Monika Obrębska

Protokolant: st.sekr.sądowy Małgorzata Bednarek

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 4 marca 2013r. w O.

sprawy z odwołania J. S.

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

o ustalenie istnienia obowiązku ubezpieczenia społecznego

na skutek odwołania J. S.

od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

z dnia 20.03.2012r. **znak** PU- (...)

orzeka:

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że postanawia wszcząć postępowanie o stwierdzenie nieważności decyzji Prezesa KRUS o ustaniu ubezpieczenia społecznego rolników z dnia 16.05.2011r.

Sygn. akt III U 360/12

UZASADNIENIE

W dniu 23.01.2012r. pełnomocnik J. S. złożył do Prezesa KRUS wniosek o wznowienie postępowania administracyjnego wraz z wnioskiem o stwierdzenie nieważności decyzji Prezesa KRUS o ustaniu ubezpieczenia społecznego rolników z dnia 16.05.2011r. Jako podstawę stwierdzenia nieważności decyzji wskazał zastosowanie błędnej podstawy prawnej tj. art. 6 pkt 13 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, która w jego ocenie, w stanie faktycznym sprawy nie znajdowała uzasadnienia.

Po rozpoznaniu tego wniosku decyzją z dnia 20.03.2012 r. Prezes KRUS odmówił wszczęcia postępowania o stwierdzenie nieważności decyzji Prezesa KRUS z dnia 16.05.2011r. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że J. S. został został wyłączony z ubezpieczenia społecznego rolników za okres, kiedy nie był rolnikiem, nie posiadał gospodarstwa rolnego, w związku z czym nie prowadził działalności rolniczej i miał ustalone prawo do renty

strukturalnej. Biorąc pod uwagę powyższe oraz wskazując, że w sprawie brak nowych, istotnych okoliczności faktycznych mających wpływ na wydaną decyzję, Prezes KRUS odmówił wszczęcia postępowania o stwierdzenie nieważności decyzji z dnia 16.05.2011r.

Pełnomocnik J. S. decyzję powyższą zaskarżył, wnosząc od niej odwołanie i zarzucając jej naruszenie prawa materialnego, w szczególności art. 36 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, art. 9 i 10 kpa oraz art. 6 ust. 3 pkt c Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka z 1997r. W uzasadnieniu odwołania wskazał, że organ rentowy decyzję z dnia 16.05.2011r. wydał w oparciu o błędną podstawę prawną tj. art. 6 pkt 13 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, która w stanie faktycznym sprawy nie znajdowała uzasadnienia, bowiem artykuł ten definiuje osobę podlegającą innemu ubezpieczeniu społecznemu.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie. Wskazał, że J. S. nie składał odwołania od decyzji z dnia 16.05.2011r., tzn. godził się z nią i nie miał do niej żadnych zastrzeżeń. Organ rentowy podniósł, że od daty rozpoczęcia pozarolniczej działalności gospodarczej tj. od dnia 20.01.2003r. J. S. nie powiadomił Kasy o powyższym fakcie. Taką informację Kasa otrzymała dopiero w marcu 2011r.

Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych ustalił i zważył, co następuje:

Odwołanie okazało się o tyle zasadne, że skutkowało zmianą zaskarżonej decyzji.

Zgodnie z art. 156. § 1 kodeksu postępowania administracyjnego organ administracji publicznej stwierdza nieważność decyzji, która:

- 1)wydana została z naruszeniem przepisów o właściwości,
- 2)wydana została bez podstawy prawnej lub z rażącym naruszeniem prawa,
- 3)dotyczy sprawy już poprzednio rozstrzygniętej inną decyzją ostateczną,
- 4)została skierowana do osoby nie będącej stroną w sprawie,
- 5)była niewykonalna w dniu jej wydania i jej niewykonalność ma charakter trwały,
- 6)w razie jej wykonania wywołałaby czyn zagrożony karą,
- 7)zawiera wadę powodującą jej nieważność z mocy prawa.

Zgodnie z § 2 cyt. art. nie stwierdza się nieważności decyzji z przyczyn wymienionych w § 1 pkt 1, 3, 4 i 7, jeżeli od dnia jej doręczenia lub ogłoszenia upłynęło dziesięć lat, a także gdy decyzja wywołała nieodwracalne skutki prawne.

Zgodnie z art. 157 § 2 kodeksu postępowania administracyjnego postępowanie w sprawie stwierdzenia nieważności decyzji wszczyna się na żądanie strony lub z urzędu.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że przedmiotem kontroli Sądu w przedmiotowej sprawie jest decyzja o odmowie wszczęcia postępowania w sprawie stwierdzenia nieważności decyzji z dnia 16.05.2011r. a nie decyzja odmawiająca stwierdzenia nieważności decyzji, co biorąc pod uwagę treść uzasadnienia odwołania, jak też uzasadnienia odpowiedzi na odwołanie, zdaje się umknęło pełnomocnikom obu stron postępowania. Przypomnieć w tym miejscu należy, że postępowanie w sprawie stwierdzenia nieważności decyzji, zainicjowane żądaniem strony, składa się z dwóch etapów. Pierwszy etap dotyczy kwestii wszczęcia tego postępowania, drugi zaś – stricte postępowania w sprawie stwierdzenia nieważności decyzji. W pierwszej fazie badane są jedynie kwestie formalne. Faza ta kończy się wydaniem decyzji o wszczęciu postępowania w sprawie stwierdzenia nieważności decyzji (w sytuacji gdy spełnione są warunki formalnoprawne), bądź decyzją o odmowie wszczęcia postępowania, gdy warunki te nie są spełnione. Odmowa wszczęcia postępowania w sprawie stwierdzenia nieważności decyzji następuje wówczas, gdy żądanie zostało wniesione przez podmiot nie będący stroną w sprawie, albo gdy wniosła je strona nie mająca

zdolności do czynności prawnych bądź też nie istnieje decyzja, której ważność należy poddać ocenie (vide wyrok WSA w Warszawie z 13.03.2012r., (...) SA/Wa (...), LEX nr 1146270, wyrok NSA w W. z 05.08.2010r., I OSK (...)). Podnieść też należy, że postanowienie o odmowie wszczęcia postępowania nieważnościowego nie może odnosić się do wyjaśnienia kwestii, czy przyczyny nieważności rzeczywiście miały miejsce, gdyż te kwestie powinny być wyjaśnione w dalszym postępowaniu (por. wyrok NSA z dnia 13 marca 2008 r., I OSK 449/07, LEX nr 505393: "Postępowanie wyjaśniające, jakie organ przeprowadza w pierwszej fazie, nie może dotyczyć kwestii, czy przyczyny nieważności rzeczywiście miały miejsce, gdyż kwestie zaistnienia przyczyn nieważności winny być wyjaśnione w dalszym postępowaniu"; (vide również wyrok NSA z dnia 20 grudnia 1994 r., I SA (...), (...) 1995, nr 3, poz. 145: "Organ administracji nie może odmówić wszczęcia postępowania w sprawie stwierdzenia nieważności decyzji (...), uzasadniając odmowę brakiem podstaw prawnych do stwierdzenia nieważności. O tym, czy zachodzą podstawy do stwierdzenia nieważności decyzji, przewidziane w art. 156 § 1 k.p.a., organ może więc zadecydować dopiero po przeprowadzeniu stosownego postępowania.

Niezależnie od powyższego stwierdzić też odmowa wszczęcia postępowania w sprawie stwierdzenia nieważności decyzji jest również w pełni uzasadniona w sytuacji, gdy żądanie stwierdzenia nieważności dotyczy decyzji, która była wcześniej kontrolowana przez sąd powszechny. Sąd podziela w tym zakresie stanowisko Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w W., wyrażone w wyroku z dnia 07.11.2007r., wydanym w sprawie (...) SA/Wa (...), gdzie WSA stwierdził, że „odpowiednie stosowanie na mocy art. 52 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 1998 r. Nr 7, poz. 25 ze zm.) przepisów art. 83a ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. Nr 137, poz. 887 ze zm.) oznacza m.in., iż stwierdzenie nieważności decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego może nastąpić tylko w przypadku, gdy od decyzji takiej nie zostało wniesione odwołanie do właściwego sądu. Odnosząc się natomiast do pojęcia "właściwego sądu" należy sięgnąć do art. 36 ust. 3 w zw. z art. 36 ust. 1 pkt 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Przepisy te przewidują tryb odwoławczy od decyzji wydanej przez Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w zakresie podlegania lub ustania ubezpieczenia społecznego. Decyzja taka podlega zaskarżeniu do Sądu w terminach i na zasadach określonych w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu odrębnym w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych. Tak więc jedynie w przypadku, gdy decyzja o ustaniu ubezpieczenia społecznego nie została zaskarżona na mocy powołanego przepisu odwołaniem do właściwego sądu pracy i ubezpieczeń społecznych, istnieje możliwość jej wzruszenia w trybie stwierdzenia nieważności w oparciu o przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego”.

Odnosząc powyższe rozważania prawne do realiów przedmiotowej sprawy stwierdzić należy, że zaskarżona decyzja Prezesa KRUS z dnia 20.03.2012r. była wadliwa i w uzasadnieniu nie odnosiła się do kwestii, do których zasadniczo winna się odnosić. Jak podniesiono wyżej, na tym etapie postępowania nieważnościowego, obowiązkiem organu rentowego było jedynie sprawdzenie warunków formalnoprawnych wniosku o stwierdzenie nieważności decyzji. Skoro poza sporem było, że decyzja, której ważność należało poddać ocenie, w dalszym ciągu funkcjonuje w obrocie prawnym i nie podlegała kontroli sądu powszechnego, gdyż nie była zaskarżona, a żądanie stwierdzenia nieważności decyzji zostało złożone przez podmiot będący niewątpliwie stroną w sprawie, mającą zdolność do czynności prawnych, organ rentowy w rozpatrywanej sprawie winien wydać decyzję o wszczęciu postępowania w sprawie stwierdzenia nieważności decyzji i następnie przystąpić do drugiego etapu postępowania nieważnościowego tj. dokonać merytorycznej oceny zasadności wniosku, w kontekście przesłanek o których mowa a art. 156 kpa. Ten etap postępowania winien z kolei zakończyć się decyzją o stwierdzeniu nieważności decyzji bądź też decyzją o odmowie stwierdzenia nieważności decyzji objętej wnioskiem, ewentualnie decyzją stwierdzającą wydanie zaskarżonej decyzji z naruszeniem prawa, czy też decyzją o umorzeniu postępowania. Wszystkie te decyzje mogą jednak zapaść tylko w toczącym się już postępowaniu nieważnościowym.

Z powyższych względów, Sąd zmienił zaskarżoną decyzję z 20.03.2012r. w ten sposób, że postanowił wszcząć postępowanie o stwierdzenie nieważności decyzji Prezesa KRUS z 16.05.2011r., gdyż w przedmiotowej sprawie zostały spełnione wszystkie formalnoprawne warunki do wszczęcia postępowania nieważnościowego. Sąd w przedmiotowym postępowaniu nie odnosił się natomiast do zarzutów merytorycznych, które zdaniem pełnomocnika odwołującego

uzasadniały stwierdzenie nieważności decyzji z 16.05.2011r., gdyż zarzuty te na obecnym etapie postępowania okazały się być przedwczesne. Merytoryczną oceną tych przesłanek winien zająć się organ rentowy, po uprawomocnieniu się niniejszego wyroku i wydać w tym zakresie decyzję o stwierdzeniu nieważności bądź odmowie stwierdzenia nieważności decyzji z 16.05.2011r., której zasadność następnie będzie mogła być zweryfikowana przez Sąd po ewentualnym złożeniu od takiej decyzji odwołania do Sądu.